

Co-funded by the
Europe for Citizens Programme
of the European Union

Projekt „SVEDOČANSTVO - ISTINA ILI POLITIKA: Koncept svedočenja u komemoraciji jugoslovenskih ratova“ realizovan 2016-18. godine bavio se načinima razmišljanja o jugoslovenskim ratovima i sprovođenjem i korišćenjem svedočanst(a)va o njima u regionu.

Partneri projekta bili su Centar za kulturnu dekontaminaciju iz Beograda, Filozofski fakultet Univerziteta u Sarajevu, Institut za filozofiju i društvenu teoriju iz Beograda, Učitelj nezalica i njegovi komiteti iz Beograda, Historijski muzej Bosne i Hercegovine iz Sarajeva, Muzej savremene umetnosti iz Beograda, Boem iz Beča (Austrija), Osservatorio Balcani e Caucaso Transeuropa (OBCT Transeuropa) iz Rovereta (Italija), Centar za kulturnu i socijalnu popravku iz Banja Luke i Leibniz-Institut für Ost- und Südosteuropaforschung (IOS) iz Regensburga (Nemačka).

Danas prenosi nekoliko članaka nastalih u ovom projektu. Program u celini, biografije učesnika i apstrakte možete videti na sajtu projekta: <http://svedocanstvo-imenovatitoratom.org/rs/konferencija>

doc.dr.sc. Sunčana Roksandić Vidlička, Katedra za kazneno pravo,
Pravni fakultet Sveučilište u Zagrebu

Gospodarska kaznena djela – nacionalna, transnacionalna, tranzicijska i međunarodna i kako im države trebaju pristupiti u regulaciji i primjeni (1)

Teška gospodarska kaznena djela i analiza kršenja gospodarskih, socijalnih i kulturnih prava često su bila za nemarena u kaznenim postupcima i/ili izvješćima o povjerenstvima o istini (*truth commissions*) koja su pratila tranzicijsko razdoblje u kojima su se pojedine države našle, bilo iz razloga što su mijenjale gospodarski sustav i/ili su prošla kroz rat. Godine 2010. Glavni tajnik Ujedinjenih naroda objavio je Smjernice o pristupu Ujedinjenih naroda tranzicijskoj pravdi navodeći kako procesi i mehanizmi tranzicijske pravde trebaju voditi računa o uzrocima sukoba te pristupiti rješavanju i rasvjetljavanju nepoštivanja i kršenja svih ljudskih prava, uključujući naravno time kršenja gospodarskih, socijalnih i kulturnih

djela koja kao pravno dobro zaštitite imaju upravo gospodarstvo, kao mješovito pravno dobro.

Danas se promišljaju različite mogućnosti kako uspješno goniti i transnacionalna teška gospodarska kaznena djela, odnosno ona koja su tako teška da dovode i do ozbiljnih širih posljedica ili kako postupiti kada takva djela ispunjavaju i druge preduvjete koje zahtijevaju zločini protiv čovječnosti. Europska Unija, ako se radi o prijeviri na štetu proračuna EU, pristupa vrlo ozbiljno. Ne smije se ni zaboraviti da je prvo djelo koje se smatra europskim kaznenim djelom upravo zaštita proračuna Europske Unije za što će posebnu ovlast gonjena imati europski javni tužitelj. Ako EU smatra takva djela izuzetno važnim za opstanak same EU, ne

edukacijom državnih odvjetnika koji rade na ovim predmetima. Teškoće u dokazivanju dodatno su uzrokovane i nedostatkom poslovne dokumentacije. Stoga kazneni progon za ova djela u velikoj mjeri ovisi o visokoj stručnosti, predanosti, efikasnosti i suradnji tijela otkrivanja i tijela finansijskog nadzora s državnim odvjetništvima. Jednako tako, takvo je znanje i potreba da se ne bi gonila ona ponašanja koja ne predstavljaju kazneno djelo nego su jednostavno loša poslovna odluka.

Što se tiče međunarodne razine, prema preambuli Rimskog statuta kojom je utemeljen Međunarodni kazneni sud, zadaća mu je goniti ona kaznena djela koja predstavljaju prijetnju svjetskom miru i sigurnosti, a djela teškog i sustavnog gospodarskog kriminala mogu prijetiti svjetskom miru i sigurnosti, ako su takva da ispunjavaju i dodatne elemente zločina protiv čovječnosti, ili ratnih zločina pa ih taj sud tako treba i tretirati, kao zločin protiv čovječnosti. Kako se i obrađuje u knjizi „Prosecuting Serious Economic Crimes as International Crimes: A New Mandate for the ICC?“ (Dunker&Humblot, 2017). Od Nürnberga i suđenja nakon 2. svjetskog rata, postoje pokušaji i uspješni slučajevi u procesuiranju slučajeva ratnog profiterstva i pljačke. Čak i bivši tužitelj, ali i sadašnje Smjernice Ureda tužitelja Međunarodnog kaznenog suda, ističu važnost procesuiranja takvih, naravno rasprostranjenih i sustavnih praksi i na međunarodnom nivou, pogotovo ako države nisu spremne i voljne same se uhvatiti progona tih djela. S druge strane, jasno je da to nije nimalo laki zadatak, uspješno goniti teška gospodarska kaznena djela koja krše ljudska prava, bilo da su ona počinjena za vrijeme trajanja sukoba ili tranzicije.

Nastavlja se

Danas se promišljaju različite mogućnosti kako uspješno goniti i transnacionalna teška gospodarska kaznena djela, odnosno ona koja su tako teška da dovode i do ozbiljnih širih posljedica ili kako postupiti kada takva djela ispunjavaju i druge preduvjete koje zahtijevaju zločini protiv čovječnosti

prava. Isto je ponovljeno i dodatno naglašeno u publikaciji Ureda Visokog povjerenika UN-a za ljudska prava „Tranzicijska pravda i gospodarska, socijalna i kulturna prava“ objavljenoj 2014. godine. Iako su tranzicijska gospodarska kaznena djela rezultirala ponekad značajnim gubitkom profita, ne zbog tržišnih uvjeta, nego zbog počinjenih kaznenih djela, ponekad nisu bila učinkovito gonjena i protupravno stečena imovinska korist je jednostavno ostala uglavnom izgubljena i za to društvo i za državni proračun i za, u konačnici, članove društva. Zašto je do toga došlo, bitno je analizirati kako bi se takvi slučajevi izbjegli i postavila vladavina prava i učinkovito gonjenje gospodarskih kaznenih

postoji razlog da ga i pojedine države regije ne shvate takvima. Bilo bi idealno da države same ustroje bilo posebna državna odvjetništva ili specijalizirane odjele sudova koja bi se bavila upravo takvih djelima jer uspješno i efektivno gonjenje gospodarskih kaznenih djela, bez daljnjih kršenja prava obrane okrivljenika, zahtijevaju često i dodatna specijalizirana znanja. Kako je rečeno u izvješću državnog odvjetništva Republike Hrvatske, dokazivanje ovih djela je izuzetno teško „jer je veći broj istih složene činjenične i pravne prirode te za kvalitetan i učinkovit rad zahtijevaju posebna specijalizirana znanja i iz područja financija, knjigovodstva i drugih područja, zbog čega postoji potreba za kontinuiranom

Riba kojoj nema ravne

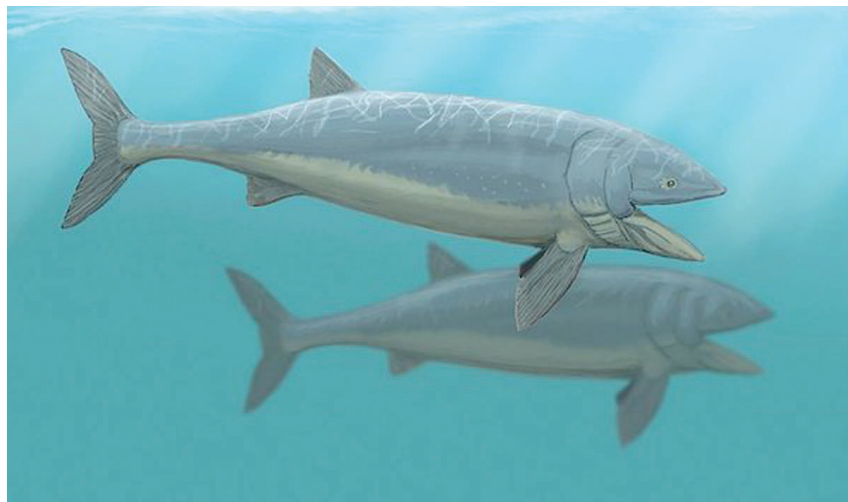

Foto: Wikimedia

Tekst: Ivana Nikolić

Naučnici već dugo pokušavaju da otkriju zašto su ribe sa koštanim skeletom, košljoribe, malih dimenzija. Najteža od njih, Mola mola, ili okeanska riba-sunce, teška je dve do tri tone dok, na primer, ribe sa hrskavičavim skeletom poput kita-ajkule mogu da teže i do 34 tone. Studija sa Univerziteta u Valensiji objavljena sredinom maja pokazuje da je ova razlika samo „slučaj u evoluciji“. Jedan odgovor na ovu engimu jeste da košljoribe, koje čine čak 95 odsto svih ribljih vrsta, može da ograničava i sputava njihov metabolizam. Veće životinje uglavnom moraju da se snalaze sa manje kiseonika po gramu tkiva, a s obzirom da košljoribe imaju veće metaboličke zahteve od ajkula, možda je za njih jednostavno nemoguće da budu veće nego što je Mola mola. Međutim, istraživački tim iz Valensiji izgleda da nije bio zadovoljan ovim takozvanim metaboličkim argumentom pa se pozabavio jednom izumrlom vrstom ribe koja

je takođe imala koštani skelet. Cilj je bio da se njenim proučavanjem pronađe odgovor na pitanje zašto današnje košljoribe ne mogu da narastu. Leedsichthys problematicus, izumrla vrsta koja se smatra najvećom ribom koja je ikada postojala, živela je pre oko 165 miliona godina u Evropi i Južnoj Americi. Bila je dugačka najmanje 16,5 metara i verovatno je imala 45 tona, što znači da je bila veća čak i od današnjeg kita-ajkule. Kako bi došli do podataka o metabolizmu ovih drevnih riba, naučnici su koristili podatke živih košljoriba kao vodič. Otkrili su da Leedsichthys problematicus ne samo da bi preživela, već bi i neverovatno napredovala. Teoretski, mogla bi da se kreće brzinom od 17,8 kilometara na čas a da joj pritom tkiva primaju dovoljno kiseonika. Poređenja radi, najbrža živa riba kreće se brzinom ne većom od 30 kilometara na čas. Ipak, ostaje pitanje zašto danas nema gigantskih košljoriba jer kada je o njihovom metabolizmu reč, ne postoji razlog zašto one ne bi postojale, zaključak je tima iz Valensije.

Danas

U saradnji sa Centrom za promociju nauke, „Danas“ predstavlja izabrane priče sa naučnopopularnog portala elementarium.cpn.rs

REŠENJE IZ PROŠLOG BROJA

VODORAVNO: Milimetar, mokač, avetine, utezati, Ratare, ksi, ipon, Sneki, erotomani, otaliti, umak, t, ovi, odavalač, Ri, Lo, overilač, kis, u, Spaj, verizam, penicilin, tanad, alir, car, tijara, tataran, kasapin, inače, akademija.